

S V Í T Á N Í

Zpravodaj číslo 3/2009

salvia

Salvia - Středisko sociálních služeb

Wolkerova alej 18/92 • Svitavy • tel.: 461 535 324

Zdravotně znevýhodnění

Jestli-že jste byli uznáni osobami zdravotně znevýhodněnými okresní zprávou sociálního zabezpečení zejména v době od 1. 10. 2004 do 1. 7. 2006 skončí platnost rozhodnutí k 30. 6. 2009. Pozor, ke skončení platnosti dochází ze zákona! Proto skutečnost, že rozhodnutí o přiznání statusu osoby se zdravotním postižením bylo vydáno na delší dobu, než do 30.6. 2009, případně s platností trvalou, nemůže zániku ke dni 30. 6. 2009 nic změnit. O nové přiznání statusu osoby zdravotně znevýhodněné je třeba požádat místně příslušný úřad práce. Skončením platnosti o zdravotním znevýhodnění se netýká osob, které byly uznány plně či částečně invalidní, ani těch komu bylo zdravotní znevýhodnění přiznáno úřadem práce.

Definice osob se zdravotním postižením

Ustanovení § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti definuje osoby se zdravotním postižením, kterým je poskytována zvýšená ochrana na trhu práce.

Osobami se zdravotním postižením jsou fyzické osoby, které jsou

- 1) orgánem sociálního zabezpečení uznány plně invalidními (dále jen "osoby s těžším zdravotním postižením"),
- 2) orgánem sociálního zabezpečení uznány částečně invalidními,
- 3) rozhodnutím úřadu práce uznány zdravotně znevýhodněnými (dále jen "osoby zdravotně znevýhodněné").

Za zdravotně znevýhodněnou osobu se považuje fyzická osoba, která má takovou funkční poruchu zdravotního stavu, při které má zachování schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale její schopnosti být nebo zůstat pracovním zařazením, vykonávat dosavadní povolání nebo využít dosavadní kvalifikaci nebo kvalifikaci získat jsou podstatně omezeny z důvodu jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se pro účely tohoto zákona považuje nepříznivý stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než jeden rok a podstatně omezuje psychické, fyzické nebo smyslové schopnosti a tím i možnost pracovního uplatnění. Skutečnost, že je osobou plně nebo částečně invalidní, dokládá fyzická osoba potvrzením nebo rozhodnutím orgánu sociálního zabezpečení. Skutečnost, že je osobou zdravotně znevýhodněnou, dokládá fyzická osoba rozhodnutím úřadu práce.

Důchodové pojištění pečujících osob

Samotná skutečnost, že osoba nevykonává výdělečnou činnost ještě nemusí znamenat, že není účastna důchodového pojištění. Ačkoliv důchodový systém ČR je vybudován na pojistném principu (prostředky na výplatu dávek jsou čerpány z fondu, ve kterém je shromažďováno odvedené pojistné vypočtené z příjmů osob výdělečně činných), uplatňuje se v něm též princip zabezpečovací – na některé situace se nahlíží jako na dobu účasti na pojištění, přestože za ni do systému nebylo odvedeno pojistné. Hovoříme o tzv. náhradních dobách pojištění.

Za náhradní dobu pojištění zákon o důchodovém pojištění považuje:

1. dobu soustavné přípravy na budoucí povolání na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole, a to po dobu prvních 6 let tohoto studia po dosažení věku 18 let.
2. dobu vedení osoby v evidenci úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, pokud této osobě náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci a v rozsahu nejvýše tří let též dobu, po kterou tato podpora nenáleží s tím, že z doby před dosažením věku 55 let se z posledně uvedené doby započítává jen 1 rok.
3. dobu teoretické a praktické přípravy osoby se zdravotním postižením na zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost.
4. dobu výkonu vojenské služby v ozbrojených silách ČR (nejde-li o vojáky z povolání) a do roku 2004 též dobu výkonu civilní služby.
5. dobu péče o dítě ve věku do 4 let,
6. dobu osobní péče o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I mladší 10 let a dobu osobní péče o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II-IV jakéhokoliv věku, pokud spolu tyto osoby žijí v domácnosti; podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o osobu blízkou,
7. dobu, po kterou je osoba poživitelem plného invalidního důchodu,
8. dobu po skončení výdělečné činnosti, která zakládala účast na nemocenském pojištění podle zákona o nemocenském pojištění, po dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti, kterou si nepřivodily úmyslně, pokud tato dočasná pracovní neschopnost vznikla v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zákona o nemocenském pojištění, dobu karantény nařízené v době této výdělečné činnosti nebo ochranné lhůtě, dobu trvání podpůrní doby u peněžitě pomoci v mateřství v období před porodem.

Za těchto okolností je tedy osoba důchodově pojištěna, i když nevykonává výdělečnou činnost.

V případě, že osoba nevykonává výdělečnou činnost a není ani účastna pojištění z důvodů uvedených výše pod body 1 až 8, může si zajistit účast na důchodovém pojištění pouze s využitím institutu dobrovolného důchodového pojištění.

Dobrovolná účast občanů na důchodovém pojištění

Dobrovolná účast na důchodovém pojištění je možná u osob starších 18 let. K převzetí přihlášky a vedení evidence o dobrovolném důchodovém pojištění je příslušná OSSZ podle místa trvalého pobytu občana. U osob, které nemají trvalý pobyt na území ČR musí přihlášku k dobrovolnému důchodovému pojištění převzít kterákoliv OSSZ, na níž se občan s trvalým bydlištěm v cizině obrátí. Je-li přihláška k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění podávána v době, kdy již bylo zahájeno řízení o důchod, je k řízení o doplacení pojistného příslušná OSSZ, u níž byla žádost o důchod podána.

Důvody účasti

Účast na dobrovolném důchodovém pojištění je možná z těchto důvodů:

Vedení v evidenci úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, pokud po tuto dobu nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci. K přihlášce občan předloží potvrzení úřadu práce o době vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, včetně období vyplácení podpory v nezaměstnanosti nebo podpory při rekvalifikaci. V případě podání přihlášky v průběhu vedení v evidenci, uvede občan do přihlášky pouze datum, od kterého se k pojištění přihlašuje. Po ukončení vedení v evidenci, je povinen podat do 8 dnů odhlášku z pojištění. K odhlášce je třeba předložit potvrzení úřadu práce o datu ukončení vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání. Pokud se pojištěnec odhlašuje v době, kdy jeho vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání dosud trvá je třeba předložit potvrzení prokazující tuto skutečnost. Podává-li občan přihlášku k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění poté, kdy již skončilo období, kdy byl veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, uvede období, za které se přihlašuje k pojištění přímo do přihlášky a odhlášku již nepodává.

Soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v ČR, případně v cizině, pokud podle rozhodnutí MŠ je postaveno naroveň studia na středních a vysokých školách v ČR, s výjimkou doby prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let, přičemž doba prvních 6 let studia po 18. roce věku se počítá od 1.1.1996. Toto pojištění přichází v úvahu až od 1. 1. 2002. K přihlášce k účasti a odhlášce z pojištění je nutno předložit potvrzení o době trvání studia. Studium lze prokázat vysvědčením, indexem, případně potvrzením školy. Z dokladů musí být patrné datum zahájení, případně ukončení studia.

Výdělečné činnosti v cizině po 31. 12. 1995, jedná-li se o:

- zaměstnance v pracovním poměru
- členy družstva v družstvech, kde podmínkou členství je jejich pracovní vztah k družstvu, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou odměňováni
- osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ).

Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu dvou let bezprostředně před tímto dnem. K přihlášce, případně odhlášce z pojištění, musí být přiloženy doklady prokazující trvání výdělečné činnosti v cizině. Tyto doklady musí být opatřeny úředním překladem do češtiny. Toto neplatí, jde-li o přihlášku k pojištění, podanou občanem státu, u něhož předložení listiny v originále umožňuje mezistátní smlouva o sociálním zabezpečení. Překlad dokladů předložených ve slovenštině rovněž není vyžadován.

Výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací. Účast na tomto typu pojištění je možná nejdříve od 1. 1. 2003 a pojištění může trvat pouze po dobu výkonu dobrovolnické služby. Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu dvou let bezprostředně před tímto dnem, nejdříve však od 1. 1. 2003. K přihlášce občan předloží příslušnou smlouvu uzavřenou s vysílající organizací.

Činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, jde-li o osoby, které jsou zaměstnanci zahraničního zaměstnavatele a jsou činní v ČR ve prospěch tohoto zaměstnavatele. Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu dvou let bezprostředně před tímto dnem.

Dobrovolného pojištění - bez uvedení důvodu

Pojištění jsou účastny též osoby starší 18 let, jestliže podaly přihlášku k účasti na dobrovolném pojištění. Účast na pojištění je možná v rozsahu nejvýše 10 let. Do této doby se nezapočítává dobrovolné pojištění z jiných důvodů (tj. doba vedení v evidenci ÚP jako uchazeče o zaměstnání, soustavné přípravy pro budoucí povolání studiem, výdělečné činnosti v cizině, výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby, činnosti pro zahraničního zaměstnavatele).

Za dobu přede dnem podání přihlášky je však účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu jednoho roku bezprostředně před tímto dnem. Pokud uplyne desetileté období a občan nepodá odhlášku z pojištění, končí účast na pojištění uplynutím posledního dne tohoto období. Pojistné zaplacené po ukončení pojištění se vrací jako přeplatek na pojistném.

S účinností od 1.1.2009 dochází k výraznému snížení minimálního pojistného na dobrovolné pojištění, v roce 2009 činí 1 649 Kč (v roce 2008 to byla částka 2 800 Kč, v roce 2007 částka 2 688 Kč). Náhradní doba pojištění je období, ve kterém se neodvádí žádné pojistné, přesto se tyto doby započítávají do potřebných let pojištění pro důchod. A to v případě, že předchozí doba pojištění trvala alespoň jeden rok. Náhradních dob je devět. V celém rozsahu se pro stanovení výše důchodu započítává výkon vojenské služby, péče o dítě a péče o bezmocnou/závislou osobu. Zbývajících šest dob se započítává pouze v rozsahu 80 %.

Změny v organizaci a působnosti lékařské posudkové služby ČSSZ

Od 1. 7. 2009 dochází ke sloučení lékařské posudkové služby úřadů práce a ČSSZ. Od tohoto dne se veškerá agenda posudkové služby úřadů práce převede na okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ). V praxi to bude znamenat, že lékaři OSSZ budou vykonávat posudkové činnosti jak pro účely invalidity, tak pro další systémy sociálního zabezpečení, které do té doby posuzovali lékaři úřadu práce.

Posudkové činnosti lékařské posudkové správy OSSZ

OSSZ posuzují zdravotní stav a pracovní schopnost fyzických osob pro účely sociálního zabezpečení a pro účely poskytnutí dávek a mimořádných výhod podle jiných právních předpisů při zjišťovacích a kontrolních lékařských prohlídkách. Za tímto účelem posuzují:

- plnou invaliditu a částečnou invaliditu
- dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav dítěte a jeho neschopnost vykonávat z důvodu tohoto zdravotního stavu soustavnou výdělečnou činnost.
- zda jde o osobu fyzicky znevýhodněnou
- zda si fyzická osoba může zvýšit vzhledem ke svému zdravotnímu stavu příjem vlastní prací.
- zda jde o fyzickou osobu těžce zdravotně postiženou a druh a stupeň tohoto postižení pro účely poskytnutí mimořádných výhod, příspěvku na úpravu bytu, příspěvku na úhradu za užívání bezbariérového bytu a garáže, příspěvku na zakoupení, celkovou opravu a zvláštní úpravu motorového vozidla a příspěvku na individuální dopravu
- zda jde pro účely dávek státní sociální podpory o osobu dlouhodobě těžce zdravotně postiženou, dlouhodobě zdravotně postiženou nebo o dítě dlouhodobě nemocné
- stupeň závislosti fyzické osoby pro účely příspěvku na péči.

Bližší informace o změnách v organizaci a působnosti lékařské posudkové služby ČSSZ naleznete v letáku pro veřejnost, který je dostupný zdarma na všech pracovištích ČSSZ v celé republice. Může si jej také stáhnout z webových stránek ČSSZ na adrese <http://www.cssz.cz/cz/lekarska-posudkova-sluzba/> v sekci Informační materiály. Stejně jako další podrobné informace k činnosti LPS ČSSZ.

www.cssz.cz